

SYGEPLEJESTUDERENDES ANSVAR & KOMPETENCE

MEDICINGIVNING BLODKOMPONENTER

Gældende for studerende uddannet efter:

Bekendtgørelse om uddannelse til professionsbachelor i sygepleje

BEK nr. 29 af 24/01/2008

Indholdsfortegnelse for teoretisk og klinisk undervisning:

1. GENERELT OM ANSVAR OG KOMPETENCE	3
2. GENERELT OM MEDICINGIVNING	3
3. FORUDSÆTNINGER OG ANSVAR FOR MEDICINGIVNING I UDDANNELSESFORLØBET	5
4. GENERELT OM INDGIFT AF BLODKOMPONENTER	6
5. STUDERENDES FORUDSÆTNINGER FOR AT VÆRE KONTROLLANT	6
6. SKEMATISK OVERSIGT OVER DE STUDERENDES KOMPETENCER I UDDANNELSEN	7
7. BAGGRUNDSMATERIALE	8

Dokumentet beskriver, hvornår sygeplejestuderende kan varetage forskellige opgaver, der vedrører medicingivning og indgift af blodkomponenter. Dokumentet vedrører sygeplejestuderende ved VIA University College Sygeplejerskeuddannelsen i Århus.

1. Generelt om ansvar og kompetence

Dette dokument omhandler sygeplejestuderendes ansvar og kompetence vedrørende medicingivning og indgift af blodkomponenter, og er udarbejdet ud fra gældende love og vejledninger.

Formålet med denne instruks er at beskytte de sygeplejestuderende mod for store krav, samt at præcisere, hvornår hvilke krav bør kunne stilles til studerende på forskellige uddannelsesstrin. Desuden præciseres den enkelte sygeplejestuderendes personlige ansvar i forhold til medicingivning.

2. Generelt om medicingivning

Udgangspunktet for dokumentet er "Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler" udsendt af Sundhedsstyrelsen 2006.

I vejledningen defineres begreber vedrørende medicingivning således:

- "Medicingivning: Dispensering af medicin og medicinadministration"
- "Dispensering: De processer hvorved personalet optæller eller tilbereder ordineret medicin til indgift, dvs. afmåler, ophælder eller optrækker i anden beholder, samt eventuelt tilsætter middel til opløsning eller blanding"
- "Medicinadministration: Personalets omdeling og hjælp til patientens indtagelse af medicin, herunder den fornødne observation af patienten. Ved patienters administration af egen medicin forstås at patienten selv har ansvaret for at indtage medicinen"
(Sundhedsstyrelsen, 2006. Side 4-5).

Pligter og ansvar knyttet til medicingivning:

- Ledelsen på de forskellige kliniske uddannelsessteder skal udarbejde instrukser om sygeplejestuderendes håndtering af medicin. Der kan således gælde forskellige instrukser for sygeplejestuderende på samme uddannelsesstrin, afhængig af institutionen, hvor de studerende afvikler klinisk undervisning (forskellige sygehusafdelinger, hjemmeplejeområder, døgninstitutioner).
- Al medicin skal være lægeordineret, og der skal foreligge en formel og tilgængelig beskrivelse af præparaterne på det kliniske uddannelsessted.
- Dispensering af medicin og medicinadministration består af to arbejdsopgaver, der ikke nødvendigvis udføres af den samme person. Dispensering af medicin medfører ansvar for, at dispenseringen sker i overensstemmelse med det ordinerede, samt at den dispenserede medicin er mærket med patientens navn og personnummer. Medicinadministration medfører ansvar for at sikre, at identifikation af patienten som modtager medicinen svarer til identifikationen på den dispenserede medicin.

- Når studerende modtager klinisk undervisning planlagt af uddannelsesinstitutionen, er den studerendes virksomhed ikke omfattet af autorisationslovgivningen, men derimod af de instrukser, der er fastlagt af ledelsen det pågældende kliniske uddannelsessted, samt nærværende instruks udarbejdet af VIA University College Sygeplejerskeuddannelsen i Århus.
- Når en sygeplejerske delegerer dispensering af medicin og/eller medicinadministration til en studerende er pågældende sygeplejerske ansvarlig for, at den studerende får den fornødne instruktion. Sygeplejersken har derfor både ret og pligt til at kontrollere den studerendes viden og færdigheder, uanset om den studerende har udført tilsvarende sygeplejehandlinger selvstændigt tidligere i uddannelsen.
- Når en studerende påtager sig at udføre en delegeret opgave vedrørende dispensering af medicin og/eller medicinadministration, påtager vedkommende sig et selvstændigt ansvar. Sygeplejestuderende er selv ansvarlige for, at de ikke selvstændigt udfører medicingivning, som vedkommende ikke har teoretisk viden og praktisk erfaring i forhold til. Det er den studerendes ansvar at tilegne sig specifik viden om det enkelte præparat.
- Det er vigtigt at delegationen fra sygeplejerske til studerende er tydelig og afgrænset. Sygeplejersken skal sikre sig, at den studerende har den fornødne viden og færdigheder forud for delegationen. Det omfatter viden om udførelse af opgaven, identifikation af patienter, evne til at udføre opgaven samt forudsætninger for at kunne foretage et fagligt skøn i situationen.

Medicingivning omfatter:

- A: Alle administrationsformer, undtaget injektioner, ikke-isotone infusioner og infusion af medicin**
- B: Subcutan, intramuskulær, intravenøs og epidural injektion**
- C: Infusionsterapi**
- D: P.N. medicin**
- E: Projektmedicin**
- F: Naturmedicin**

Sygeplejestuderende bør kun oplæres i medicingivning af generelt anvendte præparater. Den studerende må ikke give medicin, hvor der kræves specielle teoretiske/praktiske forudsætninger af en færdiguddannet sygeplejerske.

Sygeplejestuderende bliver oplært i medicingivning beskrevet under punkterne A, B og C. Oplæringen og tilegnelse af kompetencerne til medicinadministration sker i den kliniske undervisning.

Sygeplejestuderende må i samråd med en sygeplejerske give p.n. medicin, når dette er en skriftlig lægeordination (D).

Den studerende må kun give medicin, som er optaget i lægemiddelkataloget (www.medicin.dk). Som konsekvens heraf bør sygeplejestuderende ikke pålægges at administrere projekt- og naturmedicin (E og F). Undtaget herfra er projektmedicin, som indgår i projekter, der er godkendt af Videnskabsetisk Komité.

Udarbejdet oktober 2008
Justeret maj 2009

I gennem uddannelsesforløbet er der forventning om, at den studerende kan påtage sig stadig flere dele af medicingivningen. Afhængig af praksis på de kliniske uddannelsessteder er det forskelligt, hvilke administrationsformer den enkelte studerende har erfaring med. Nedenstående beskrivelse viser, hvornår hvilke krav kan stilles til den studerende.

3. Forudsætninger og ansvar for medicingivning i uddannelsesforløbet

Modul 1 - 4:

Den studerende er ikke undervist i farmakologi i den teoretiske undervisning, og den studerende er ikke oplært i medicinadministration.

Den studerende må ud fra lokale retningslinier oplæres i administration af medicin, med undtagelse af intravenøse injektioner, infusion af ikke-isotone væsker samt infusion af medicin. Den studerende har ikke forudsætninger for at dispensere medicin.

Når den studerende er undervist, oplært og kontrolleret teoretisk og praktisk i afdelingen, må vedkommende varetage medicinadministration til de patienter, vedkommende plejer.

Modul 5 - 8:

Den studerende modtager undervisning i farmakologi, svarende til 2 ECTS point på modul 7 og 1 ECTS point på modul 8. På modul 7 undervises der i generel farmakologi og på Modul 8 i psykofarmaka. På Modul 6, 7 og 8 er der i sygeplejefaget undervisning i medicingivning og vejledning af patienter i medicinadministration.

Modulernes rækkefølge er forskellig for de studerende. Der er følgende muligheder: Modul 5, 7, 6, 8 eller 5, 7, 8, 6. Alle studerende, der kommer i klinisk undervisning på Modul 6 og 8, har modtaget undervisning i generel farmakologi. Studerende, der skal i klinisk undervisning i psykiatrien på Modul 8, vil altid forud have modtaget teoretisk undervisning i psykofarmaka.

Når den studerende er undervist, oplært og kontrolleret teoretisk og praktisk i afdelingen, må vedkommende varetage medicingivning til de patienter, vedkommende plejer.

Studerende må ikke pålægges at udføre tvangsmedicinering.

Modul 9 - 12:

Den studerende modtager undervisning i farmakologi, svarende til 2 ECTS point på Modul 10. Der undervises i specifik farmakologi i forhold til centrale somatiske sygdomme. Der indgår ikke specifik undervisning i medicingivning i den teoretiske undervisning på Modul 9 og 10, men i forbindelse med undervisning i sygepleje til akut og kritisk syge patienter/borgere på Modul 10 inddrages farmakologiske aspekter.

Når den studerende er undervist, oplært og kontrolleret teoretisk og praktisk i afdelingen, må vedkommende varetage medicingivning til grupper af patienter.

Den studerende må varetage intravenøs og epidural injektion selvstændigt, når vedkommende er undervist, oplært og kontrolleret teoretisk og praktisk i afdelingen. Det er en forudsætning, at disse administrationsformer varetages af afdelingens sygeplejersker.

Studerende må ikke pålægges at udføre tvangsmedicinering.

4. Generelt om indgift af blodkomponenter

Udgangspunktet er "Vejledning om blodtransfusion" fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse 2007, "Transfusion af blodkomponenter. Vejledninger til de kliniske afdelinger. Århus Amts Blodbankvirksomhed." Internetudgave, samt "Vejledning om udfærdigelse af instrukser", udsendt af Sundhedsstyrelsen 2000.

Behandling med blod må kun ske efter forudgående lægelig ordination. I afdelingen skal foreligge en instruks fra blodbanken, som omfatter opsætning og tilkobling af blodkomponent. Den person, som er ansvarlig for transfusionen (person 1), skal være sygeplejerske, jordemoder eller læge. Kontrollanten (person 2) skal have modtaget undervisning i udførelse af transfusion og kontrolforanstaltningerne hertil.

5. Studerendes forudsætninger for at være kontrollant

Modul 1-4:

Den studerende har ikke modtaget undervisning vedrørende infusion af blodkomponenter og kontrolforanstaltninger knyttet hertil.

Den studerende har ikke forudsætninger for at varetage sygeplejeopgaver relateret til infusion af blodkomponenter.

Modul 5 - 8:

Den studerende har ikke modtaget undervisning vedrørende infusion af blodkomponenter og kontrolforanstaltninger knyttet hertil.

Den studerende har ikke forudsætninger for at varetage sygeplejeopgaver relateret til infusion af blodkomponenter.

Modul 9 - 14:

Den studerende har på Modul 10 modtaget undervisning om infusion af blodkomponenter

6. Skematisk oversigt over de studerendes kompetencer i uddannelsen

Skemaet viser den højest mulige kompetence i forbindelse med medicingivning og indgift af blodkomponenter, som den studerende kan opnå i de forskellige moduler:

	Semester	Modul 4	Modul 5-8	Modul 11-14
	Afgrænsning:	Enkelte, egne patienter		En gruppe patienter
A	Alle administrationsformer, undtaget injektioner, ikke-isotone infusioner og infusion af medicin	Medicinadministration	Dispensering og medicinadministration	Dispensering og medicinadministration
B	Subcutan og intra-muskulær injektion	Medicinadministration	Dispensering og medicinadministration	Dispensering og medicinadministration
B	Intravenøs Injektion	÷	÷	Dispensering og medicinadministration
B	Epidural Injektion	÷	÷	Dispensering og medicinadministration
C	Infusionsterapi	Medicinadministration isotone væsker	Medicinadministration og dispensering	Dispensering og medicinadministration
D	P.N. medicin	Medicinadministration i samråd med sygeplejerske	Medicinadministration I samråd med sygeplejerske	Dispensering og medicinadministration i samråd med sygeplejerske
E	Projektmedicin	÷	÷	Dispensering og medicinadministration Forudsætter godkendelse, Videnskabsetisk Komite
F	Naturmedicin	÷	÷	÷
	Indgift af blodkomponenter	÷	÷	Være kontrollant (person 2)

Skemaets indhold er uddybet i den foranstående tekst.

7. Baggrundsmateriale

Bekendtgørelse af sundhedsloven. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse 2008.

Findes på internetadressen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=114054>

Søgedato: 14.08.2008

Bekendtgørelse om rapportering af utilsigtede hændelser i sygehusvæsenet.

Findes på internetadressen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=11376>

Søgedato: 14.08.2008

Kristensen, Kent. Sundhedsjura. 3. rev. Udgave. København: Gads Forlag; 2008

Lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed. Lov nr. 451 af 22. maj 2006. Indenrigs- og sundhedsministeriet.

Findes på internetadressen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=10269>

Søgedato: 14.08.2008

Transfusion af blodkomponenter. Århus Amts Blodbankvirksomhed. Internetudgave.

Fundet på internettet:

http://www.sundhed.dk/wps/portal/_s.155/1920?ARTIKEL_ID=2665070201102442&ARTIKELGRUPPE_ID=1051041005203751

Klik på "Transfusion af blodkomponenter"

Søgedato: 14.08.2008

Vejledning om blodtransfusion. Ministeriet for sundhed og Forebyggelse 2007.

Findes på internetadressen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=114821>

Søgedato: 14.08.2008

Vejledning om identifikation af patienter og anden sikring mod forvekslinger i sundhedsvæsenet. Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 1998.

Findes på internetadressen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=21100>

Søgedato: 13.08.2008

Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler. Sundhedsstyrelsen, 2006.

Findes på internetadressen:

http://www.sst.dk/publ/Publ2006/KOT/Medicinhaandtering/Vejl_ordination_haandtering_laegemidler.pdf

Søgedato: 13.08.2008

Vejledning om rapportering af utilsigtede hændelser i sygehusvæsenet. Sundhedsstyrelsen 2003.

Findes på internetadressen: <http://www.sst.dk/publ/Publ2003/VejledningUtils.pdf>

Søgedato: 14.08.2008

Vejledning om sygeplejefaglige optegnelser. Sundhedsstyrelsen 2005.

Findes på internetadressen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=10045>

Søgedato: 14.08.2008

Vejledning om udfærdigelse af instrukser. Sundhedsstyrelsen 2000.

Findes på internetadressen: <http://www.sst.dk/publ/Vejledninger/00/Instrukser/index.htm>

Søgedato: 14.08.2008

Udarbejdet oktober 2008

Justeret maj 2009